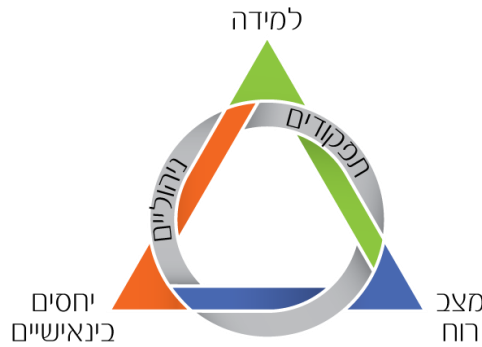

נושא מספר 5

עצמאות בלמידה

משך הנושא: 2 מפגשים.

מטרת הנושא: הנושא עוסק בפתרון בעיות בתהליך הלמידה במטרה לקדם תפקוד של "לומד עצמאי".

תירגול הנושא: הכלים המלווים את נושא זה צריכים להשתלב בתוך השיעורים השונים במהלך השבוע על מנת שהילדים יוכלו לרכוש ולתרגל את המיומנויות באופן מיטיבי.

למורה

המפגש הראשון מתייחס לפתרון בעיות או אתגרים שעולים תוך כדי השיעור, בזמן הלמידה או לקראתה. המטרה של המפגש היא לזהות את הבעיה ולסייע לתלמידים לרכוש כלים לפתרון עצמאי של בעיות.

טרם המפגש הראשון, יש לשלוח להורים את מכתב יחידת עצמאות בלמידה (נספח 4).

עזרים והכנה למפגש

- ישיבה בקבוצות לצורך עבודה בקבוצות.
- נספח 1: תיאור מקרה, אחד לכל קבוצה.
- נספח 2: דף עבודה, אחד לכל קבוצה.

מבנה המפגש

- הוצאת מחברת א.י.ל.
- הצגת נושא המפגש: התארגנות עצמאית לקראת למידה.
- הסבר על הנושא "עצמאות בלמידה".
- פעילות בקבוצות: תיאורי מקרה.
- סיכום.

"שלוש ילדים, במפגש א.י.ל. היום נתייחס להתארגנות לקראת למידה ובזמן למידה. בשנה שעברה, דברנו על אירגון התיק, אירגון הקלמר, ארגון סביבת הלמידה. היום נתייחס לחלק נוסף של האירגון, נתייחס לפתרון בעיות בהתארגנות שעולות תוך כדי הלמידה, למשל, בעת ביצוע מטלה לימודית בכיתה, בהכנת שיעורי הבית או בעת מבדק. מי מכם יכול לתת לי דוגמה לבעיה שיכולה להתעורר, תוך כדי ביצוע מטלה לימודית?"

למורה

אפשר לסייע לתלמידים במתן דוגמאות כגון: ניגשים לבצע מטלה ומגלים שאין לי עפרון בקלמר, שאני לא מבין את השאלה, אני לא זוכר/ת על אילו שאלות התבקשנו לענות, וכד'.

"כפי שאמרתם אנו יכולים להתקל בבעיות שונות במהלך ביצוע מטלות בכיתה או בבית. אולם כיצד אנו בדרך כלל פותרים אותן?"
לפעמים אנחנו פונים לעזרה של מישהו אחר. מי למשל? מחכים שהילדים ישיבו (מורה, חבר, הורה וכו').

לפעמים אנו פותרים אותן בעצמנו, באופן עצמאי.

לפעמים אנחנו מעדיפים להשאיר את הבעיות כמו שהן ולא לנסות להתמודד איתן.

“היום ננסה לבחון דרכים שונות לפתרון עצמאי שלכם הילדים, לבעיות בזמן למידה. בפתרון עצמאי הכוונה היא - כיצד אני יכול להתמודד בעצמי עם הבעיה, ורק אם אני לא מצליח לפתור לבד את הבעיה אפנה לעזרה של מישהו נוסף: מורה/הורה/חבר.”

פעילות

“כעת אחלק לכל קבוצה “תיאור מקרה” שבו מוצגת בעיה. ראשית עליכם לזהות אותה ולאחר מכן לחשוב על 2-3 דרכים לפתור אותה באופן עצמאי.”

למורה

יש לחלק לכל קבוצה כרטיס של תיאור מקרה (נספח 1) ודף עבודה (נספח 2). הרעיון בפעילות שהילדים יחשבו על עוגנים בכיתה שיסייעו להם להתמודד באופן עצמאי. דוגמאות אפשריות: תיאור מקרה של ילדים ששוכחים אילו עמודים ניתנו בחוברת עבור מטלת כיתה - יכולים להציע שהמורה תרשום בריבוע קבוע ובולט על הלוח את המטלה והילדים יוכלו לבדוק בעצמם אם ישכחו, במקום לפנות למורה או לחבר שלצידם. או תיאור מקרה של ילד ששכח עפרון – ניתן להציע שתהיה קופסה “ציבורית” בכיתה במקום קבוע עם מס’ עפרונות, מחקים ומחדד, כך שילד שאין לו יוכל לגשת בשקט לקופסה ולקחת עפרון ובסוף השיעור להחזירו. ילד שאינו זוכר מהם שיעורי בית – להשאיר מס’ דקות בסוף השיעור לכתובה ביומן. תורן שיעורי בית יומי וכו’.

בסיום הפעילות, עוברים בין הקבוצות, מקריאים את תיאור המקרה, ונציג מכל קבוצה מציג את הפתרונות.

עורכים דיון ומתייחסים לרעיונות. רצוי להוסיף רעיונות רלוונטים נוספים להצעות הילדים ובהמשך חשוב ליישם את הרעיונות המתאימים.

סיכום

“לסיכום, מי יכול לומר לי על מה שוחחנו היום? אילו בעיות יכולות לעלות בהתארגנות ללמידה? האם כדאי מיד לפנות לעזרה? האם אנו יכולים בעצמנו לפתור בעיות? כיצד נעשה זאת? תוכלו לתת לי דוגמאות?”

למורה

המפגש השני מתייחס לפתרון בעיות או אתגרים שעולים תוך כדי התמודדות עם הלמידה עצמה. המפגש יכול להמשיך בשיעור שפה או כל שיעור אחר במידה ולא מספיקים אותו.

עזרים והכנה למפגש

טקסט מותאם גיל.

נספח 3 : דוגמא לחוקי כתיבה.

מבנה המפגש

הוצאת מחברת א.י.ל.

הצגת נושא המפגש : פתרון בעיות בזמן הלמידה.

הסבר לגביי עצמאות בזמן למידה.

עצמאות בלמידה בזמן קריאה.

סיכום.

”במפגש הקודם שוחחנו על פתרון בעיות באופן עצמאי בהתארגנות ללמידה. היום נשוחח על פתרון בעיות באופן עצמאי בזמן הלמידה. האם תוכלו לומר לי אילו בעיות יכולות לעלות בזמן הלמידה?” לאפשר לתלמידים לשתף ולתת להם רעיונות: **”בזמן כתיבה אני לא יודע לכתוב מילה, בזמן קריאה לא מצליח לקרוא מילה, לא מבין מה אני קורא, לא מבין מה המורה מסבירה, משעמם לי בשיעור ועוד.**

היום נשוחח על עצמאות בזמן למידה - כיצד תוכלו לפתור ולהתמודד עם בעיות בזמן הלמידה.”

למורה

הכלים והשיטות הניתנות במפגש זה צריכות להיות מיושמות בשיעורים נוספים על מנת שהתלמידים יתרגלו אותם מס' פעמים. במידה ויתרגלו פעם אחת, סביר שהפיתרון לא יופנם.

עצמאות בזמן קריאה :

"כעת אחלק לכם טקסט, כל אחד יקרא את הטקסט ובסיומו תשתפו בקשיים שעלו בזמן הקריאה.

אילו בעיות התעוררו בזמן שקראתם? לאפשר לתלמידים לשתף. קושי בזיהוי המילה, קושי בהבנת המילה, קושי בהבנת הפסקה כולה, הטקסט כולו ועוד.
 כיצד ניתן להתמודד עם בעיות אלו?" לאפשר לתלמידים לשתף.
 "כעת אציע לכם כמה הצעות אשר תסייענה לכם לפתור את הבעיות השונות שהעליתם:

הבעיה: כאשר לא מצליחים לקרוא מילה - מה אתם מציעים?

הפתרונות: "בשלב הראשון כדאי להאט את הקצב ולעבור עם האצבע אות, אות ולקרוא בנפרד. דבר נוסף שתוכלו לעשות זה לנסות להבין את המילה מתוך ההקשר של המשפט. מעבר לכך, זוכרים את קופסת המילים במתנה שלכם? ככל שתתאמנו יותר ויהיו בקופסא יותר מילים במתנה, כך פחות תתקלו במילים לא מוכרות."
תרגול: "מי יכול להראות לי מילה שהייתה קשה לקריאה? בואו ננסה ליישם את הפתרונות שהצעתי על המילה הקשה". לתרגל כמה מילים.

הבעיה: כאשר מצליחים לקרוא את המילה אבל לא יודעים מה המשמעות שלה (לא מבינים אותה) - מה אתם מציעים?

הפתרונות: "מה שכדאי לעשות במקרה כזה, הוא לנסות לזהות את השורש של המילה. זוכרים מזה שורש של מילה? שלוש האותיות הבסיסיות שמרכיבות אותה. אם תזהו את השורש, כנראה שתדעו מאיזו משפחה הגיעה המילה. למשל המילה התנסות, מה השורש שלה? אילו עוד מילים במשפחה שלה? כך נבין שהמילה התנסות קשורה לנסיון, ניסה, ניסיון, ועוד.
 כאשר אנו לא מבינים מילה אפשר גם להבין אותה מתוך המשפט השלם או מתוך הסיפור."
תרגול: מי יכול לתת לי דוגמה למילה שלא הבין בסיפור? בואו ננסה להוציא שורש או להבין מתוך ההקשר.

הבעיה: כאשר קוראים סיפור ולא מבינים אותו - מה אתם מציעים?

במקרים רבים בזמן הקריאה, המשחבות שלנו נודדות ובמקום להתרכז בקריאה אנו חושבים על דברים אחרים. למשל אנחנו חושבים על ההפסקה, על הבית וזה מפריע לנו להתרכז בסיפור ולהבין אותו. מהם הפתרונות לדעתכם?"

הפתרונות: אחד הפתרונות הטובים ביותר הוא לקרוא פסקה, לעצור, לכתוב ליד הפסקה מה מסופר ב-4-5 מילים ורק אז לעבור לפסקה הבאה. פתרון נוסף הוא לשים לב למחשבות שלנו, וכאשר אנחנו חולמים על משהו, להפעיל מעיין תמרור עצור למחשבות האחרות ולחזור לסיפור שקוראים

תרגול: כל אחד יקרא עכשיו את הטקסט באופן עצמאי. נעבור יחד פסקה, פסקה ונחשוב אילו 4-5 מילים אפשר לכתוב על הפסקה. מידי פעם גם אזכיר למי שחולם, לשים לעצמו תמרור עצור ולחזור לסיפור."

”כמובן שאם הבעיה שונה ולא ניתן לה פתרון, תמיד אפשר לפנות לעזרה. בפנייה לקבלת עזרה, תקבלו פתרון, ובפעם הבאה, ייתכן ותצליחו להתמודד עם הבעיה לבדכם.”

פעילות

עצמאות בזמן כתיבה:

”כפי ששוחחנו על בעיות שעולות בזמן קריאה, ישנן גם בעיות שעולות בזמן כתיבה. אילו בעיות לדעתכם יכולות לעלות בזמן כתיבה?” לאפשר לתלמידים לשתף.
”נכון, בזמן כתיבה ייתכן ואנחנו לא יודעים לכתוב את המילה, מתקשים לשמור על סדר וארגון בכתיבה, לא יודעים כיצד להתחיל או להמשיך סיפור ועוד. ננסה להציג מס’ פתרונות לבעיות שהעלנו.”

הבעיה: לא יודעים איך לכתוב (לאיית) את המילה. מה אתם מציעים?

הפתרונות: ”אחד הפתרונות שיכולים לסייע הוא לחשוב על שורש המילה כפי שעשינו בבעיה שעלתה בקריאה. אם למשל מבקשים מכם לכתוב את המילה ‘הלכתם’ וקשה לכם להחליט אם כותבים באות כ’ או ח’, חישבו על השורש, מהו השורש? ה.ל.כ, ולכן האם נבחר כ’ או ח’? פתרון נוסף הוא לחשוב על החוקים שלמדנו בשיעור שפה ואפילו לשמור לכם דף אחד עם כל החוקים. למשל: כל דבר שהוא עשה בעבר מסתיים ב-ת’ ללא ה’, למשל עשית, לבשת, אכלת, שמרת

ועוד. ישנם חוקים רבים וצריך לתרגל אותם. הדף הבא (נספח 3) מדגים עבורכם מס’ חוקים כאלו.”

תרגול: ”כעת נתרגל, אני אכתוב לכם מס’ מילים וכאשר תתלבטו לגביי אופי הכתיבה, נסו להשתמש בפתרונות שהצעת. בסיום ההכתבה יש לנהל דיון ולבדוק האם הפתרונות סייעו.

”הבעיה: לא יודעים כיצד להתחיל לכתוב או מה לכתוב. מה אתם מציעים?”

הפתרון: ”עבודה לפי שלבים (תכנון) – כאשר אתם לא יודעים כיצד להתחיל לכתוב סיפור או מכתב, כל המחשבות מתבלבלות ולא מצליחים להתחיל, כדאי לתכנן מראש את השלבים שלנו בכתיבה מכיוון שהכתיבה דורשת המון יכולות.
נסו לחשוב מה השלב הראשון? השני? והלאה.”

למורה

יחד עם התלמידים תיצרו שלבים בכתיבה. כתבו את השלבים על הלוח וחשוב שהתלמידים יעתיקו אותם למחברת וישתמשו בכתיבה בנושאים שונים. השלבים ישתנו בהתאם לסוג הכתיבה. למשל, כתיבת מכתב, כתיבת סיפור, כתיבת סיפור על פי תמונות ועוד. יש לכתוב את השלבים על הלוח ולבקש מהתלמידים להעתיק למחברת. להלן דוגמה לשלבים בכתיבה:

✓ חשוב על הנושא של הכתיבה

✓ חשוב על כל הדברים שאתה יודע בנושא זה

כל הזכויות שמורות ליחידה ללקויות למידה והפרעות קשב, המרכז הבינתחומי הרצליה.

- ✓ כתוב בצד כל רעיון במילה אחת
- ✓ התחל לכתוב פתיחה בה אתה מציג את הדמויות/הנושא וכו'
- ✓ בפסקה הבאה הצג את הבעיה/את האירוע וכו' (תלוי בסוג הטקסט)
- ✓ בפסקה הבאה הצג את הפתרונות/המשך הסיפור
- ✓ סכם את דבריך בשתי שורות
- ✓ קרא את הסיפור שכתבת וערוך תיקונים: תקן שגיאות כתיב בעט אדום, הוסף סימני פיסוק בעט ירוק, תקן ניסוחים ובדוק שהסיפור הגיוני
- ✓ קרא שוב והגש

תרגול: "כעת אציג בפניכם נושא לכתובת סיפור וכל אחד יתבקש לכתוב את הסיפור לפי השלבים שכתבתם במחברת."

סיכום הנושא

"לסיכום, במפגשי א.ג.ל ושפה האחרונים שוחחנו על עצמאות בהתארגנות ללמידה ובזמן הלמידה, שוחחנו על בעיות שונות שעולות ועל פתרונות שיוכלו לעזור לכם ברגע שהבעיה עולה ולפני שאתם פונים לעזרה. האם תוכלו לתאר לי אילו בעיות ופתרונות העלנו? האם תוכלו לספר לי באילו שיעורים נתקלתם בבעיות ששוחחנו עליהן? האם פעלתם לפי הפתרונות שקיבלתם? כמובן שכפי שהשתמשתם בפתרונות אלו בכיתה, אתם יכולים להשתמש בהם בבית כאשר אתם מכינים שיעורי בית ולהיות יותר עצמאיים בלמידה."

נספחים לנושא 5 – עצמאות בלמידה

נספח מס' 1: תיאורי מקרה

דני התחיל לפתור את התרגילים בחשבון,

אבל בכל פעם נשבר לו החד בעפרון.

בקלמר שלו אין מחדד או עפרון אחר.

המורה בקשה להעתיק משפטים מהלוח למחברת.

אבל שיר גלתה שהיא שכחה את המחברת בבית.

מיכל סימה את השאלות בעמוד הראשון.

אבל אז גלתה שהיא שכחה אלו עוד עמודים

המורה בקשה שישלימו בחוברת.

חגי חוזר הביתה מבית הספר וכשהוא מתישב להכין את

שעורי הבית, הוא מגלה כי שוב אינו זוכר מה הם היו.

יעל קוראת ספור ומצליחה לקרא היטב, אבל באמצע

הספור היא לפעמים חולקמת על דברים אחרים ואז לא

ממש זוכרת על מה הספור.

דף עבודה

1. מהו שמו של הילד או הילדה בספור? _____

2. מה הבעיה שעולה בספור?

3. הציעו 2 פתרונות שהילד או הילדה בספור יכולו להשתמש לפתרון

הבעיה שלהם, באפן עצמאי.

פתרון 1:

פתרון 2:

בהצלחה 😊

חוקי כתיבה

הת בראש מילה

ה**ת**לבש

ה**ת**רחץ

ה**ת**כתב

רבים + שלו = נוסף **יו**

בגד**יו**

ספר**יו**

ילד**יו**

אב**יו**

כל מה שאני **א**עשה נוסף **א** בהתחלה

יחידת עצמאות בלמידה

להורי תלמידי כיתה ____ שלום רב,

במסגרת תכנית א.י.ל בכיתתנו, נתחיל בשבוע הבא בלמידת הנושא העוסק בעצמאות בלמידה. נושא זה עוסק בפתרון בעיות בתהליך הלמידה במטרה לקדם תפקוד של לומד עצמאי. התלמידים ירכשו כלים להתארגנות עצמאית לקראת למידה וילמדו לזהות ולפתור בעיות שעולות תוך כדי הלמידה עצמה.

המפגשים יתמקדו בקידום עצמאות בעת קריאה וכתיבה. להלן חלק מהפתרונות שיוצעו לתלמידים:

- כשלא מצליחים לקרוא מילה, יש להאט את הקצב, לקרוא כל אות בנפרד ולנסות להבין את המילה מתוך הקשר.
- כשלא מצליחים להבין מילה, יש לנסות ולזהות את שורש המילה כדי לדעת מאיזו משפחה היא.
- כשלא מצליחים להבין סיפור, יש לסכם כל פסקה בכמה מילים ורק אז לעבור לפסקה הבאה.

עודדו את ילדכם להשתמש בפתרונות אלו בעת הכנת שיעורי הבית. אמרו לו שתשמחו לסייע לו לאחר שיחפש פתרון באופן עצמאי, וחזקו אותו על המאמץ ועל הניסיון.

משימת בית

על מנת לקדם עצמאות בזמן כתיבה, ביום ____ התלמידים יתבקשו לכתוב סיפור על פי השלבים שנלמדו בכיתה ומופיעים להלן:

1. חשוב על הנושא עליו תכתוב.
 2. חשוב על כל הדברים שאתה יודע בנושא.
 3. כתוב בצדי הדף מילה אחת או שתיים על כל רעיון.
 4. כתוב פתיחה ובה תציג את הדמויות או את הנושא.
 5. בפסקה הבאה הצג את הבעיה או את האירוע וכדומה (תלוי בסוג הטקסט).
 6. בפסקה שאחריה הצג את הפתרונות או את המשך הסיפור.
 7. סכם את דבריך בשתי שורות.
 8. קרא את הסיפור שכתבת וערוך תיקונים: תקן שגיאות כתיב בעט אדום, הוסף סימני פיסוק בעט ירוק, תקן ניסוחים ובדוק שהסיפור הגיוני.
 9. קרא שוב והגש.
- אפשרו לילדכם להתנסות בכתיבה עצמאית וסייעו לו במידת הצורך.

שיתוף הפעולה שלכם משמעותי להצלחת התהליך!
תודה, מחנכת הכיתה.